
Raadselachtig gesis in het Deelerwoud

Frank Hogesteijn speelde ons een raadselachtige waarneming door:

Op ons terrein aan de rand van het Deelerwoud leeft een grote populatie hazelwormen. Ze bevinden zich in waterputten, onder stenen en enkele dagen geleden zag ik er ook een in huis. Ik vraag me af of hazelwormen ook een sissend geluid voortbrengen. Toen ik eergisteren 's avonds over het

Foto: Dick van Dorp

terrein liep hoorde ik elke keer op dezelfde plaats een sissend geluid. Ik kon echter doordat het donker was niet onderscheiden waar het geluid vandaan kwam, behalve vanaf de grond. Ook op het licht van mijn aansteker werd met gesis gereageerd. Zou dit een hazelworm kunnen zijn of is het een of andere slang?

We vroegen Henk Strijbosch om een reactie:

Het hazelwormen-verhaal is merkwaardig. In principe kunnen alle hagedissen een geluid maken, dat een beetje op sisserig gehijg lijkt, maar ik heb dat een hazelworm nog nooit horen produceren. Echt sissen is het ook niet, dat is meer iets voor slangen. Het zou me niet verbazen als er hierbij ook nog een ander dier een rol speelt, maar ook daarvoor kan ik niet zomaar een kandidaat bedenken. Frank moet toch maar eens proberen om wat meer van die sisser te zien te krijgen, want het kan best om een interessante waarneming gaan.

Wie kan Frank (en ons) helpen bij oplossen van dit raadselachtige gesis?

---

lentebaby's bij adders

In nieuwsbrief 20 werd door Wim Andela de volgende vraag gesteld: "Is het mogelijk dat soms, onder bepaalde omstandigheden, jonge adders in het voorjaar geboren worden?". We kregen hierop een reactie binnen van Pedro Janssen van de Werkgroep Adders Nederland. "Het antwoord hierop is Ja. Als de zomer koud is kan dit van invloed zijn op de voortplanting bij vrouwelijke adders. Normaal worden de juveniele addertjes tussen midden augustus en begin september geboren. Bij erge koude zomers kan deze periode zich verplaatsen tot eind oktober. Soms is

het zelfs zo dat het vrouwtje pas het volgende voorjaar de jongen ter wereld laat komen. Deze waarnemingen zijn wel in Scandinavische landen gedaan en zijn zeldzaam. Of dit ooit in Nederland heeft plaatsgevonden is mij niet bekend, maar het zou mogelijk kunnen zijn". Eén van de weinige gedocumenteerde gevallen van een voorjaarsgeboorte bij adders komt uit Zweden. Thomas Madsen beschrijft de geboorte van vier jongen en twee onbevuchte eieren op 11 april. De jongen werden allen helaas dood geboren!